

lupráce. Problémem knihovníků je často to, že se neumějí „prodat“, knihovnictví je považováno za stereotypní a ženskou profesi - je třeba, aby se knihovníci změnili, byli ochotni přebírat riziko, navazovat kontakty a poskytovat svým klientům to, co žádají. Jejich práce musí být rychlá, ale zároveň spolehlivá. Nezbytné je vytvořit si dobrou image a nezapomínat vedle virtuální prezentace ani na reálný vzhled knihovny a chování jejích zaměstnanců. Rovněž je třeba ustanovit identitu své knihovny - jméno, logo apod. a snažit se zapojit do propagace klienty. Marketing je filozofií, která prostupuje každou činností, každý vztah je marketing. Aline Soules zdůraznila, že úkolem knihovníků je propojení obsahu s uživateli prostřednictvím přístupu a služeb.

Dalším přednášejícím byl Jaroslav Šilhánek z Vysoké školy chemicko-technologické, který o technických, organizačních a ekonomických aspektech virtuálních knihoven a informačních serverů hovořil na základě svých zkušeností z knihovny VŠCHT. Připomněl problematiku archivace elektronických dokumentů v HTML verzi, která má nejen aspekt technický, ale i ekonomický (kdo bude archiv vytvářet, spravovat, pečovat o autorská práva ...). Zdůraznil, že virtuální knihovna nepřináší závažné problémy uživatelům, pouze minimum jich rezignuje na služby knihovny. Na příkladu „elektronické knihovny“ Chemical Abstract provedl ekonomickou analýzu podmínek, za nichž se vyplatí předplatné či platba za vstup. Zdůraznil potřebu správného rozhodnutí vycházejícího ze znalosti potřeb a počtu uživatelů.

Vystoupení předsedy organizačního výboru Infora a ředitele Albertiny icome Praha Vladimíra Karena, v němž analyzoval situaci na informačním trhu, hovořil o vztazích mezi informačními institucemi a jejich dodavateli a prezentoval nové projekty firmy, vzbudilo nebývalý ohlas, zvláště díky půvabné veršované prezentaci - Pohádce o třech knihovnicích a kouzelníku Albertovi.

Závěrečná přednáška dopoledního bloku byla věnována managementu znalostí. Zástupce firmy PriceWaterhouseCoopers Petr Kozák ji však pojal příliš jako prezentaci své firmy a posluchači se tak o zajímavém a aktuálním tématu, jakým knowledge management bezesporu je, vlastně nic nového nedozvěděli. Projevovalo se to i výrazným úbytkem posluchačů během přednášky.

Odpolední blok příspěvků nazvaný Trendy a technologie moderoval Jiří Kadleček.

Jako první vystoupil Sjoerd Vogt, zástupce The Dialog Corporation, který charakterizoval e-linkovou technologii využívanou v oblasti elektronických dokumentů.

Richard Papík z ÚISK FF UK pohovořil o zdrojích „šedé literatury“, jejíž pomocí si korporace vytipovávají odborníky a která se tak stává strategickým zdrojem vědeckých a obchodních informací. Jde o dokumenty, které neprocházejí knižním trhem: vládní dokumenty, dizertace, výzkumné zprávy, diplomové práce, patenty. R. Papík zdůraznil fakt, že „šedá literatura“ získala rozšířením internetu velké možnosti rozvoje.

Pavel Dvořáček, zástupce společnosti Sun Microsystems Praha představil architekturu SunRay a technologii

INFORUM 2000

Ve dnech 23.-25. května proběhl za velkého zájmu informačních pracovníků, knihovníků i studentů oboru již 6. ročník konference o profesionálních informačních zdrojích INFORUM. Pořadatelem byla tradičně firma Albertina icome Praha a konference se uskutečnila již podruhé v prostorách Vysoké školy ekonomické v Praze. Je potěšitelné, že konference rok od roku nabývá na kvalitě jak organizační, tak obsahové, o čemž svědčí i vzrůstající zájem účastníků - letos jich na konferenci bylo přihlášeno více než 550.

Po uvítacím projevu rektorky VŠE Jaroslavy Durčákové, byl zahájen první, společný den zasedání přednáškou Aline Soules, ředitelky knihovny University of Michigan Business School. Zabývala se rostoucím významem marketingu knihovních zdrojů a služeb, upozornila na význam stálého vzdělávání knihovníků, kteří musí být komunikativní, kreativní, adaptabilní a schopní týmové spo-

HotDesk. Pomocí zařízení SunRay byla realizována prezentace většiny přednášejících, v mnoha případech však při jeho používání docházelo ke komplikacím.

Dceřinou společností Albertiny icome Praha AiP Safe a stejnojmennou technologií pro digitalizaci a archivaci dokumentů, která umožňuje zavést tzv. „kancelář bez papírů“, představil Petr Břicháček. Mezi jiným zdůraznil, že technika a technologie jsou jen prostředkem, za nimi je nutno vidět práci, lidi, vědění a nadšení.

O projektu virtuální multimediální knihovny, který se zrodil na LF UK Plzeň v roce 1997, informovala Václava Smitková. Charakterizovala jednotlivé etapy realizace, použité technologie a přínosy i úskalí Metaknihovny.

Rešeršní systém TORNÁDO společnosti AiP Beroun představil Stanislav Psohlavec, novou verzi 6.7 systému Excalibur Retrieval Ware, která umožňuje výrazné rozšíření možností zpracování přirozeného jazyka, představil Pavel Kocourek ze společnosti Incad Praha.

Nad registrací a zpřístupňováním elektronických zdrojů v České národní bibliografii se ve svém příspěvku zamýšlela Ludmila Celbová z NK ČR.

O zprovoznění informačního systému založeného na posledních hardwarových a softwarových technologiích referoval Martin Lhoták. V této souvislosti vzniká též Katalog elektronických zdrojů, který je novým přístupem k sekundárním informacím v AV ČR, rozšiřitelným i na zdroje mimo Akademii.

Libor Straka z firmy DERS Hradec Králové prezentoval systém OBDPRO - integrovaný informační systém pro zpracování vědecko-výzkumné agendy, který umožní sběr dat prostřednictvím „jednoduchých“ internetových formulářů.

Druhý den Infora byl již rozdělen do dvou sekcí. Dopoledne v sekci A bylo věnováno informačním zdrojům pro přírodní vědy a techniku, v sekci B digitálnímu zpřístupnění vzácných dokumentů a informačním zdrojům pro společenské a humanitní obory. V první části programu sekce B seznámil posluchače s problematikou dodávání obrazových dat a jejím současným trendem - kompresí bitonálního obrazu - Adolf Knoll z Národní knihovny ČR. O problematice konverze dat a jejich uchování v souvislosti s programem Memoriae Mundi Series Bohemica hovořil Stanislav Psohlavec z AiP Beroun. Zdeněk Uhlíř (NK ČR) přednesl příspěvek o filozofii obecného přístupu k elektronicko-digitálnímu zpracování rukopisů. Filip Vojtášek (Ikaros) srovnal možnosti využití grafických formátů JPEG a DjVu, Petr Břicháček prezentoval systém pro správu dokumentů AiP Safe a na závěr pronesl Jiří Polišenský (NK ČR) příspěvek o hybridní technologii reformátování knihovních fondů, při níž je z důvodu ochrany ohrožených knihovních fondů kombinován mikrofilm, který lze dlouhodobě uchovat, a digitální formát, který je vhodný pro zpřístupňování dokumentů uživatelům.

Druhá část programu sekce B byla věnována prezentacím zahraničních firem, které se zabývají zprostředkováním digitálních informačních zdrojů pro oblast společenských a humanitních věd.

Zástupci těchto firem (Bell and Howell Information and Learning, The T.H. Wilson Company Inc., Ovid Technologies a The Dialog Corporation) byli zájemcům k dispozici v průběhu celé konference ve foyer Nové auly VŠE u svých stánků.

Odpoledne probíhaly souběžně dva bloky: blok Informační zdroje pro obchod a ekonomii uváděný R. Papíkem a blok Knihovní informační systémy a automatizace knihoven moderovaný Beátou Sedláčkovou.

Po úvodním příspěvku Rudolfa Vlasáka, ředitele ÚISK FF UK, o změně knihovnického paradigmatu, o korporacích uživatelů, provozovatelích databází, o vztahu tištěných a elektronických publikací a o úkolech odborných vědeckých knihoven jako rešeršních center vystoupil Štefan Kimlička z Katedry knihovnické a informační vědy FF UK Bratislava, který se zamýšlel nad změnami knihoven a knihovnických systémů způsobenými rozvojem internetu a informačních technologií, nad fenoménem digitálního dokumentu a modelem globální digitální knihovny.

S humorem jemu vlastním představil Aleš Brožek, ředitel SVK Ústí nad Labem, ve spolupráci s bratrem Ivem, vedoucím Ústřední knihovny Pedagogické fakulty UJEP Ústí nad Labem, online katalogy knihoven ČR na webu (vystavuje je minimálně 125 knihoven). Podrobil je analýze a snažil se z pohledu uživatele přinést náměty na jejich zlepšení.

O vlivu internetu na procesy v knihovnách, explozi síťových a mobilních zařízení a jejich útoku na domácnosti, o nových standardech a protokolech, nových typech přenosu dat, o nárůstu „elektronického smogu“ hovořil Pavel Kocourek ze společnosti Incad Praha. Upozornil na nutnost změny orientace knihoven ze zpracování fondů na čtenáře - uživatelé chtějí elektronické dokumenty s dynamickým, aktuálním obsahem, nezajímá je formát uložení dokumentu, jeho popis a místo uložení, chtějí ho mít k dispozici a pracovat s ním v internetovém prostředí. Závěrem informoval o novinkách systému RELIEF.

Využíváním souborů autorit v knihovnách, které je stále nedostatečné, se zabýval ve svém příspěvku Zdeněk Bartl z Národní knihovny ČR: důvodem je nehomogenní programové prostředí a neexistující kooperace. Autor seznámil posluchače s praktickými zkušenostmi konsorcia polských univerzitních knihoven v této oblasti a zdůraznil, že nadějí pro vznik kooperujícího společenství českých knihoven je protokol Z 39.50.

Některé oblasti kooperace knihoven (zpřístupňování zdrojů, nákupy dokumentů, soubory autorit, ochrana fondů) a její předpoklad - standardizaci zmínila ve svém referátu Naděžda Andrejčíková reprezentující Comostrom Systems Břeclav. Zabývala se protokolem Z 39.50, který představuje revoluci v informačním světě knihoven.

Zástupce společnosti AC Systems Praha, zastupující holandskou firmu DIALOC, přehledně charakterizoval současné trendy v oblasti elektronické ochrany knihovních fondů a informoval o výhodách a nevýhodách jednotlivých systémů.

Další přednášející představovali novinky jednotlivých knihovnických systémů: Danica Zendulková z Centra VTI SR

Bratislava systém CDS/ISIS a jeho windowsovskou verzi WinISIS, Göran Hultén ze švédské firmy AXIELL knihovní systém LIBRA III, Ori Ainy (ExLibris, Izrael) systémy Aleph a MetaLib, Petr Štefan ze společnosti KP-Sys systém KP-win a jeho vlastnosti, Jiří Šilha reprezentující firmu LANius Tábor systémy LANius a CLAVIUS.

Čtvrteční dopoledne v sekci A bylo věnováno Evropské unii. Sekci moderovala Jitka Hradilová a zahájila ji Marie Chatardová z nového odboru komunikační strategie Ministerstva zahraničních věcí ČR. Komunikační strategie vychází ze zásady objektivit a vyváženosti informací a jejím úkolem je zabezpečit veřejnosti dostatečný přístup jak ke všeobecným informacím, tak ke speciálním informacím pro různé cílové skupiny občanů. Vychází z potřeby dialogu s veřejností a opírá se i o zahraniční zkušenosti, především švédské, rakouské a finské, a to jak kladné tak záporné. MZV ČR vedle dalších aktivit (vydávání informačních materiálů, letáků, pořádání přednášek, spolupráce s médii atd.) finančně podporuje některá regionální informační střediska v knihovnách věnovaná problematice našeho vstupu do Unie. Přednášející upozornila i na výběrová řízení na informační projekty a na možnost financování těchto projektů ze zdrojů EU. MZV ČR je zřizovatelem internetového serveru EUROSOP (www.euroskop.cz), který je zdrojem informací o EU. Ten následně prezentoval Libor Boháč. Eva Hilerová z Technologického centra AV ČR seznámila posluchače s 5. rámcovým programem EU a národní informační infrastrukturou NINET, která má zajistit úplnou a včasnou informovanost ve sféře výzkumu a vývoje. Cílem těchto aktivit je vznik evropského výzkumného prostoru. Online informační server pro Evropskou unii KnowEurope (www.knoweurope.net), jehož duchovním otcem je Ian Thompson (mnozí si jistě pamatují jeho příspěvek Trendy v informační politice EU z konference Infomédia 1998, viz čsp. Národní knihovna 1/1999), prezentoval zástupce firmy Bell and Howell Information and Learning Tom Jackson. Josef Schwarz z Parlamentní knihovny seznámil posluchače s tezaurem EUROVOC, který se v situaci, kdy jsou selekční jazyky EU roztržštěné, stává propojovacím jazykem některých projektů. Na závěr dopoledního programu vystoupila se svým příspěvkem Dagmar Hartmanová (Ochranný svaz autorský). Kromě problematiky právní úpravy ochrany databází v novém autorském zákoně, upozornila také na dopady tohoto zákona na činnost knihoven. (Příspěvek na tato zajímavá témata připravuje D. Hartmanová do některého z následujících čísel čsp. Národní knihovna.)

Sekce B byla toto dopoledne věnována informačním zdrojům pro biomedicínu a farmakologii.

Poslední konferenční odpoledne vyplnilo diskusní in-FÓRUM, které uvedla Jarmila Burgetová a v jehož rámci diskutovali zástupci knihoven, vysokoškolského informačního centra, SKIP a Ústřední knihovnické rady, podnikatelské a politické sféry.

Hlavní témata diskuse byla problematika financování knihoven a internetu v knihovnách, spolupráce knihoven se soukromým sektorem, pokulhávající legislativa v této oblasti, změna segmentu uživatelů v knihovnách a jejich potřeb. Diskutována byla role knihoven při poskytování informací pro státní správu, ve zpřístupňování drahých informačních zdrojů, realizace grantových programů a jejich další osud. Objevila se i otázka, zda jsou knihovny připraveny na spolupráci se soukromým sektorem - bylo řečeno, že iniciativa, předložení zajímavé nabídky - projektu - soukromému sektoru, se očekává od knihoven. Poslanec PS Parlamentu ČR Vladimír Mlynář, který se diskuse aktivně zúčastnil, je toho názoru, že stát by měl financovat internet v knihovnách a měl by otevřít rámec pro spolupráci knihoven s komerční sférou. Uvedl 3 zdroje financování knihoven: kraje, stát a soukromou sféru.

Tečkou za letošní konferencí INFORUM bylo vyhlášení výsledků soutěže o nejlepší webovské stránky knihoven v rámci mediální akce Březen-měsíc internetu 2000. Ze 119 přihlášených knihoven se po posouzení odbornou komisí umístily na prvních 3 místech v kategorii Veřejné knihovny: Husova knihovna Praha-východ se sídlem v Říčanech, Masarykova veřejná knihovna Vsetín a Městská knihovna Jindřichův Hradec. V kategorii Odborné knihovny 1.-5. místo obsadily: Parlamentní knihovna, STK Praha, SVK Olomouc, UK Univerzity Pardubice a VŠE v Praze - CIKS.

Obvyklé byly doprovodné akce INFORA: výstava ve foyer Nové auly VŠE, kde své produkty představovala řada našich i zahraničních firem a Infomejdan v prostorách Klementina, v jehož rámci byly vyhlášeny Ceny INFORA, kterými účastníci konference oceňují nejvýznamnější český a slovenský produkt, službu nebo čin spojené s elektronickými informačními zdroji s významem pro

českou, respektive slovenskou informační scénu za období uplynulé od předešlého INFORA. Letos získal 1. cenu Elektronický výpůjční systém Regionální knihovny Karviná, 2. místem bylo oceněno otevření rekonstruované Knihovny Akademie věd ČR a třetí cenou byla odměněna snaha NK ČR v součinnosti s vědeckými knihovnami vytvářet konsorcia pro přístup např. do OCLC, služeb databanky Anopress apod. Zvláštní cena byla udělena konferenci INFORUM 1999 potažmo firmě Albertina icome Praha a jejím pracovníkům za osvětu na poli informačních zdrojů a dlouhodobě mimořádně vysokou úroveň práce, služeb a produktů.

V pátek 25. 5. se jako další doprovodná akce INFORA 2000 konal workshop s tématem „Vytvořte si svůj vlastní marketingový plán“, který připravila Aline Soules, ředitelka knihovny michiganské University of Business School a který vzbudil veliký zájem. Počet přihlášených byl tak vysoký, že přiměl pořadatele uspořádat jej dvakrát, v pátek 26. května dopoledne a znovu odpoledne v zasedacím sále Knihovny Akademie věd ČR. Je však namístě podotknout, že stejně jako loni v případě workshopu věnovaného autorským právům se řada původně přihlášených akce nezúčastnila, takže skupiny nebyly tak velké, jak se původně předpokládalo, což však bylo pro účastníky výhodou. Aline Soules při přípravě workshopu vycházela z otázek, které účastníci předem zasílali pořadatelům. Workshop zahájila jednoduchými úkoly, na nichž demonstrovala stereotypnost našeho myšlení i jednání. Především je tedy nezbytné narušit zvyklosti a stereotypy naší práce, uvědomit si vlastní poslání „co je náš byznys“, uvědomit si, kdo je naši konkurencí, které činnosti jsou důležité a které nikoliv, kdo jsou naši zákazníci, jaká je naše image. Nezbytné je umět upřímně zhodnotit naše silné, ale i slabé stránky a stejně je nutné zhodnotit konkurenci. Znovu, stejně jako ve své přednášce na Inforu zdůraznila, že marketing je řízení vztahů mezi lidmi a schopnost komunikace je základem úspěchu a že úkolem knihovníka je propojit obsah s uživateli. Upozornila na nutnost vhodné a účinné propagace a na potřebu počítat s ní v rozpočtu. Poradila řadu věcí, které vypadají samozřejmě, ale často si je neuvědomujeme - např. neztrácejte čas problémy, které nemůžete ovlivnit, využívejte kony, lobbujte, zapojte do propagace své uživatele atd. Doporučila některé konkrétní drobnosti, které má ověřené z praxe a jejichž aplikace není nijak náročná ani v našich podmínkách. Během celého workshopu možná ledaskomu probíhalo hlavou, že nejen materiální a technické, ale i společenské podmínky ve Spojených státech a u nás jsou velmi rozdílné, nicméně nakonec pravděpodobně většina účastníků workshopu dospěla k poznání, že většina názorů Aline Soules jim má co říci a pokud nebudou v opozici a priori, mohou, ať už dnes, nebo později, její rady a náměty využít. Na závěr dala paní Soules všem účastníkům domácí úkol: „Zkuste hned zítra ve své práci změnit alespoň jednu věc!“.

-AM-, mrá